

Rotterdam, 2 februari 2023

Geachte heer Karremans, beste Vincent,

Om te beginnen super dat wij input mogen geven voor het nieuwe Schoonplan van de gemeente Rotterdam.

Rotterdam wil in 2050 een stad zijn zonder afval. Dat betekent dus ook een stad zonder zwerfafval. Maar zover is het nog niet. Medewerkers vegen jaarlijks zo'n 13 miljoen kilo zwerfafval uit de Rotterdamse straten. Een ander deel van het straatafval komt via wind, riool-overstorten, door wegwerpen of via de rioolwaterzuivering in onze wateren terecht. Naar schatting stroomt bij Hoek van Holland jaarlijks het equivalent van 4.000 volle kliko's met plastic in zee.

Zwerfie Rotterdam is zeer tevreden dat dit college focust op de uitvoering en geen overdaad wil aan nieuwe beleidsdocumenten en visies. Dat is exact wat de aanpak van zwerfafval nodig heeft. Voor afval in wateren zijn in de Strategienota Marien Zwerfafval immers al beleidsdoelen geformuleerd: negentig procent minder rivierafval in 2030 en afvalvrije wateren in het jaar 2050. Daar gaan we voor! Met de nieuwe Schoonnota breekt het moment aan om de doelen uit de Strategienota om te zetten in tastbare maatregelen. En datzelfde geldt voor het doel '100% circulair in 2050' uit de Grondstoffennota.

Op initiatief van Zwerfie staat in de Strategienota Marien Zwerfafval het voorkómen van rivierafval als prioriteit bovenaan, dus vóór opruimen en recyclen. Daar zijn wij heel blij mee. Maar wij vinden ook dat de Strategienota te weinig concrete handvatten biedt om daadwerkelijk te komen tot een noemenswaardige reductie. De focus ligt naar ons idee teveel op kennisuitwisseling, monitoring, onderzoek, partnerschappen en voorlichting/communicatie en verder op zaken die al gebeuren en op afvangen van afval dat al in het water ligt. Er moet dus nog boter bij de vis om te voorkómen dat zwerfafval in het water belandt en ook om te bereiken dat zwerfafval op land flink afneemt en volledig kan worden opgeruimd en hergebruikt.

Een flink tandje erbij dus. In de bestaande nota 'Gewoon Schoon' ligt de focus bij het intensiveren van de zwerfafvalaanpak nu op bewonersparticipatie. In combinatie met de focus op voorlichting, educatie en communicatie in de Strategienota Marien Zwerfafval (doel: gedragsverandering) ligt de verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelstellingen daarmee in feite bij de inwoners van Rotterdam. Of dat veel soelaas gaat bieden is de vraag. Campagnes over zwerfafval bestonden al voordat plastic bestond, maar zijn niet hét ei van Columbus gebleken om zwerfafval volledig te elimineren. Educatie en voorlichting zijn onmisbaar is een maatregelen-mix, maar er is meer nodig.

Het doel voor 2050 is glashelder. Zolang afval in de rivier drijft en aanspoelt op de oevers, ongeacht de exacte hoeveelheid, moeten we dus méér concrete maatregelen nemen om zwerfafval uit te bannen. Zwerfie Rotterdam wil daarom dat, volgend uit de Strategienota, ook in de uitvoering het voorkómen van zwerfafval als prioriteit bovenaan komt te staan. Wat niet op straat ligt of in het water drijft, hoeven we niet op te ruimen en kan ook niet achterblijven in ons ecosysteem. Dus geen nieuwe visiedocumenten, vertragend onderzoek of procesmatig getreuzel, maar aan de bak

om de gestelde doelen te bereiken. In deze brief gaan wij nu ook naar de uitvoering. Hieronder staan ruim vijftig maatregelen en actiepunten die wij graag zien gebeuren. Want we kunnen maar beter zo snel mogelijk beginnen!

Voorkómen

Opruimen van zwerfafval is een noodzakelijk kwaad en dat willen we niet tot in de eeuwigheid blijven doen. We hebben simpelweg teveel afval en dus ook teveel zwerfafval. Het schrappen van overbodige verpakkingen is een slimme zet. Wat je niet in je hand hebt, kun je ook niet laten vallen. Eenmalige verpakkingen vervangen door herbruikbare en hervulbare varianten is een tweede stap en ook uitbreiding van statiegeld zet aantoonbaar zoden aan de dijk. Wat toch in het leefmilieu terecht komt, laat dát dan tenminste minder schadelijk zijn, bijvoorbeeld door snoepwikkels van papier te maken. Het afval dat daarna nog resteert en toch buiten terecht komt, kunnen we maar beter snel opruimen en afvangen, voordat het op moeilijk bereikbare plekken terecht komt, zoals in zee of in kleine fragmentjes tussen het gras. Lokaal kunnen we op dit onderwerp flink wat maatregelen nemen.

1. Richt de overslag van vuilniswagena op afvalboot aan de Keilehaven zo in dat morsen in het oppervlaktewater niet meer mogelijk is of gemorst vuil binnen het overslagstation wordt afgevangen.
2. Pas de *Vuilfuik* toe op alle riool-overstorten, zodat bij hevige regenbuien wegspoelend zwerfafval uit het ongezuiverde afvalwater wordt gefilterd.
3. Gebruik fijnmazige afvangroosters in gemalen. Bij het Schilthuis-gemaal op het Oostplein zitten de spijlen van het rooster bijvoorbeeld tien centimeter uit elkaar, waardoor veel zwerfafval er doorheen glipt en in de Maas wordt gepompt. Help de drie waterschappen om dit snel te fixen..
4. Voorkom verwaaien van zwerfafval vanaf de kades door slimme opstaande kaderanden te ontwerpen die zwerfafval 'afvangen', te beginnen op plekken zoals het Lloyd Multiplein en de Wilhelminapier. Een goed bestaand voorbeeld is de Mercuriusweg. Ook beplanting langs kaderanden kan werken als vangstelsel.
5. Spreek met marktkooplui af om de markt plasticvrij te maken. Op de Haagse markt is dat vier jaar geleden al gebeurd en dat scheelt op deze grootste markt 27 miljoen plastic tasje per jaar.
6. Breid rookvrije zones uit en zet infopanelen neer over de ecologische schade van peuken (nu ligt de focus uitsluitend op gezondheid), plaats duidelijke belijning, monteer peuken-opvangbakken in putten waarin veel peuken worden weggegooid, pleeg onderhoud aan de asbakpalen, bied actief stopcursussen aan in aanpalende gebouwen, stimuleer de verkoop van mobiele afsluitbare privé-asbakjes nabij de zone en onderzoek de effectiviteit van rookvrije zones met harde data, zodat aanpassingen gedaan kunnen worden.
7. Ruim in geval van grote drukte of hoog ziekteverzuim bij Schone Stad altijd als eerste alle zwerfafval op dat in het water kan waaien. Voorbeeld: Start op nieuwjaarsdag met opruimen van straten en wijken die (op de wind) aan het water liggen, om verwaaien in rivieren, kanalen, vaarten, meren en singels te beperken. Met andere woorden, gebruik het risico op ecologische schade als criterium voor de inzet van medewerkers van Schone Stad.
8. Kies voor het hoogste schoonniveau langs alle waterwegen, zodat minder zwerfafval in het water terecht komt.
9. Maak met de bouwsector, klusbedrijven en corporaties afspraken over het terugdringen van verwaaiend plastic/peepschuim bij renovatie, isolatie en bouwwerkzaamheden (denk aan: alleen snijbranden van peepschuim in afgesloten ruimten in plaats van verzagen, afdekken van bouwafvalcontainers, steigers inpakken met steigerdoek bij werkzaamheden

met eps-parels, winddicht afdekken van openliggende spouwen, bij na-isolatie fijnmazige roostertjes plaatsen in de spouwmuurventilatie om lekken van eps-parels te voorkomen, enzovoort). Maak aannemers ook verantwoordelijk voor het dagelijks opruimen van licht bouwafval in de buitenlucht om verwaaien te voorkomen.

- 10.** Regel in de evenementenvergunning dat vuurwerkshows plasticvrij zijn. Eén professionele show zorgt aantoonbaar al voor vele tienduizenden plastic fragmenten, die vanwege de locatie van vuurwerkshows vaak in de plasticsoep belanden. Door te kiezen voor plasticvrij vuurwerk volgt Rotterdam het goede voorbeeld van de gemeente Vijfheerenlanden.
- 11.** Behandel strooien met (plastic) confetti en het werpen met waterballonnetjes gelijk aan het veroorzaken van ander zwerfafval. Dit heft de rechtsongelijkheid op tussen iemand die een blikje op straat gooit en een boete krijg én iemand die honderden plastic snippers in de buitenruimte gooit en daarvoor geen boete krijgt.
- 12.** Probeer door inrichting van de buitenruimte chill-plekken langs de waterkant voor met name automobilisten te ontmoedigen. De heringerichte Spangensekade is een voorbeeld hoe het beter niet kan: de kade is een magneet voor (drijvend) zwerfafval. Idem voor onder meer de IJzerwerkkade en de Parkkade, waar auto's tot aan de rand van het water kunnen parkeren en verpakkingen vanuit het raampje direct in de Maas (kunnen) belanden.
- 13.** Plasticsoep begint op de stoep. Op land zijn vanzelfsprekend nog vele mogelijkheden qua preventie. Bijvoorbeeld: Verwijder bij maaiklussen eerst het zwerfafval, laat bestuurders van vuilniswagens gemorst huisvuil direct opruimen, plaats een gesloten model afvalbak bij kades om vraat en verwaaien te voorkomen, faciliteer zwerfafvalrapers met goede opruimmaterialen (stop per direct met het uitdelen van ondeugdelijke Kinzo-afvalgrijpers aan kinderen), plaats afvalbakken altijd op voorspelbare plekken en daar waar relatief veel zwerfafval ligt, kies voor nieuwe afvalcontainers met grotere vulopeningen om klemmen van vuilniszakken te voorkómen (en daarmee naast-plaatsingen en zwerfafval), enzovoort.
- 14.** Verder weg van huis: stop zo snel mogelijk met storten en verbranden van Rotterdams (gescheiden) huisvuil in bijvoorbeeld Turkije en Indonesië. Via dergelijke internationale afvalhandel komt alsnog huisvuil op land en in zee terecht. Door een aangenomen motie in het Europees Parlement in januari 2023 is export naar landen buiten de EU in de toekomst waarschijnlijk niet meer toegestaan. Hierop kan maar beter snel voorgesorteerd worden. Verwerking en hergebruik binnen de EU lukt beter als plasticsoorten die slecht gerecycled kunnen worden zijn uitgebannen, producten die bestaan uit samengestelde materialen worden ingeperkt en als nieuwe plastics verplicht een percentage gerecycled plastic moeten bevatten. Dit biedt perspectief voor de circulaire ambities van de haven.

Opruimen

Zwerfafval is van alle tijden. Waar zwerfafval voorheen bestond uit (circulaire) schillen en dozen, is het nu vaak gemaakt van niet afbreekbare materialen. Om het doel 100% circulair in 2050 te halen moeten we feitelijk alle zwerfafval opruimen én volledig hergebruiken. Nu blijft nog teveel afval achter in de stadsnatuur en in onze wateren.

- 15.** Breid het project 'Bakkie voor een Zakkie' uit van het Kralingse Bos naar de hele stad, te beginnen met een rondje Maas, en maak deelname aantrekkelijk voor ondernemers.
- 16.** Plaats een Bubble Barrier in waterwegen met lichte stroming, bijvoorbeeld in de Schie. Een bubbeltjesschermbouwt afval tegen en geleid dit naar een opvangsysteem aan de zijkant. Scheepvaart heeft er geen hinder van.
- 17.** Maak gebruik van Rotterdamse technologieën die plasticsoep bestrijden, zoals de Plastic Shark of de Interceptor. Dit zijn visitekaartjes voor de innovatiekracht in de stad, maar ze worden in Rotterdam nu niet ingezet.

18. Pas afvangsystemen zoals van Clear Rivers, Tauw of Clean Sea Solutions toe op locaties waar zwerfafval niet kan aanlanden, dus waar harde kademuren zijn en waar afval bij vloed van nature in hoeken van havens wordt gedreven, bijvoorbeeld in de Merwehavens aan de Marconistraat.
19. Stel de kano's die door Rotterdam zijn gefinancierd (en liggen opgeslagen op een terrein in Hillegersberg) permanent en gratis ter beschikking aan bewoners die zwerfafval uit het water willen vissen, zoals Leiden dat bijvoorbeeld doet met haar leenkano's. Het beheer kan bijvoorbeeld worden uitbesteed aan het Maritiem Museum.
20. Beschouw afval dat in de Erfgoedhavens is gewaaid als gemeentelijk straatafval, waardoor opruimende organisaties zonder tegenwerking opgevist drijfafval kunnen afstorten op gemeentelijke containers. Nu is Stichting Erfgoedhavens verantwoordelijk en aansprakelijk voor stedelijk afval in het water. Hetzelfde geldt voor andere waterbeheerders. Afval dat een organisatie als ASVZ opvist wordt gezien als bedrijfsafval, dat niet in de gemeentelijke containers mag. Dat moet veranderen.
21. Controleer het schoonniveau met tellingen, waarbij zwerfafval letterlijk per item wordt vastgelegd en gecategoriseerd. Zo kunnen we blinde vlekken en onderwaardering van volumes door te grofmazige methoden (schouwen, schoonbeelden op foto's, peilingen en geautomatiseerde beeldherkenning) ontdekken, eventuele mazen in het opruimschema van Schone Stad achterhalen én kunnen we soms ook bronnen elimineren.
22. Gebruik beeldherkenning van straatafval vanuit rijdende auto's (dat in de pilotfase zit) om naast-plaatsingen en andere verstoringen snel op te lossen met vliegende brigades, maar waak ervoor dat de planning voor reguliere straatreiniging hiermee data-gestuurd wordt opgesteld. Veel zwerfafval ligt verscholen in het groen en blijft vermoedelijk onopgemerkt door de scanauto's. Als opruimploegen juist op deze plekken niet of minder vaak komen, blijft verborgen zwerfafval langer liggen en lijdt het stedelijke ecosysteem daaronder.
23. Leg vast dat het Havenbedrijf (of een andere partij) formeel verantwoordelijk is voor het opruimen van drijvend rivierafval en zwerfafval op taluds. Nu is dat niet wettelijk geregeld en kunnen Rijkswaterstaat, Havenbedrijf Rotterdam, Gemeente Rotterdam en betrokken bedrijven een afwachtende houding aannemen. De verantwoordelijkheidsvraag speelde bijvoorbeeld bij de lekkage van grote hoeveelheden pellets in de Londenhaven, waarbij het Havenbedrijf actief communiceerde dat zij niet verantwoordelijk is voor het opruimen.
24. Ontwikkel technieken om efficiënt micro-plastic en piepschuim op te ruimen op taluds en rivierkeien, bijvoorbeeld met een zuiger.
25. Verklaar in het Omgevingsplan voor het havengebied de 25-meterregel ook van toepassing op type C bedrijven en kies ervoor de straal te vergroten naar bijvoorbeeld 300 meter. Toelichting: door de nieuwe Omgevingswet vervalt de bekende 25-meterregel, artikel 2.13 uit het Activiteitenbesluit, en kan de gemeente deze maatregel naar eigen inzicht inzetten en toepassen in het omgevingsplan. De 25-meterregel schrijft voor dat ondernemingen verantwoordelijk zijn voor het schoonhouden van openbaar gebied in een straal van 25 meter rondom de locatie. Dit gold niet voor bedrijven met een eigen milieuvergunning.
26. Maak havenbedrijven aan het water verantwoordelijk voor het voorkómen van verwaaien en morsen van plastics op eigen terrein via Waterwet artikel 6 en zorg dat zij afval in hekken, op parkeerterreinen, taluds en langs kaderanden opruimen. En handhaaf daarop.
27. Breng in kaart waar burgerparticipatie niet kansrijk is (met name in het havengebied) en kies daar voor ingehuurd opruimers en stel hiervoor ruimer middelen beschikbaar zodat de frequentie omhoog kan.
28. Gebruik het groot-aandeelhouderschap van de gemeente in het Havenbedrijf om meer concrete (bron)maatregelen af te dwingen om (marien) zwerfafval te voorkomen, volgend uit de campagne 'Schone Haven, Schone Zee'. Omdat het Havenbedrijf zich sinds twee jaar

profileert met het aanpakken van zwerfafval, is ze ook aanspreekbaar op dit onderwerp. De campagne mag geen tandeloze tijger blijven.

29. Zorg voor een beter MeldR-meldsysteem voor de buitenruimte en los het probleem van de witte vlekken op (terrein niet in bezit of in beheer, maar wel op grondgebied van de gemeente Rotterdam) waardoor alle meldingen daadwerkelijk opgevolgd kunnen worden. Zorg ook voor goede doorkoppeling van meldingen naar andere gemeenten op grenzen van het Rotterdamse grondgebied (een melding via MeldR in het Zuidelijke Randpark krijgt bijvoorbeeld niet standaard opvolging, omdat dit de gemeente Barendrecht betreft met een ander meldsysteem en met Staatsbosbeheer als gebiedsbeheerder). Verbeter ook de kwaliteit van de terugkoppeling, die regelmatig onjuist is of vooruit loopt op de oplossing van een melding.
30. Maak per wijk inzichtelijk wat de opruimkosten zijn per strekkende meter woonstraat. Dit levert een barometer op van de stad op gebied van zwerfafval én het geeft bewoners de mogelijkheid om met hun straat gebruik te maken van Right to Challenge en het opruimen in eigen beheer te nemen. Dat zorgt voor schone straten, meer sociale cohesie en budget om straten naar eigen inzicht te verbeteren.
31. Maak het adopteren van een afvalcontainer mogelijk voor ondernemers die in Rotterdam gevestigd zijn, maar hier niet wonen. Idem voor mensen die op een steenworp buiten de gemeentegrens wonen.

Hergebruik

Afval bestaat feitelijk uit dingen die we niet meer willen hebben. Als een product haar functie heeft verloren (zoals een chipszak nadat de inhoud is opgegeten) is het letterlijk waardeloos. Maar voor veel andere producten geldt dat ze best een langer leven mee kunnen. Spullen die anderen nog willen hebben of gerepareerd kunnen worden, is geen afval en wordt dus óók geen zwerfafval. Levensduurverlenging zorgt indirect ook voor minder onnodige nieuwe spullen en daarmee voor minder toekomstig afval. Is de levensduur voorbij, dan maken we graag iets nieuws van waarde, zolang de cyclus van het materiaal dat toelaat. Is recycling een oplossing voor zwerfafval? Dat helaas niet; een pet-trui laat microplastic los, net zoals schoenzolen of banden, en een gerecyclede fles kan evengoed zwerfafval worden als een fles van nieuw plastic. Toch zijn er mogelijkheden.

32. Maak het gescheiden inzamelen van piepschuim makkelijker door bijvoorbeeld bij elke supermarkt een inzamelbak te plaatsen. Nu kunnen inwoners hun piepschuim alleen op milieuparken apart inleveren. Grote stukken piepschuim passen niet in de vulopeningen van restafvalcontainers, waardoor piepschuim rondslingert en afgebroken fragmenten in het stedelijke ecosysteem terecht komen.
33. Plaats rante weggeefkasten voor gebruikte goederen in woonwijken. Weggeefkasten voorkomen het (met goede bedoelingen) neerzetten van spullen naast afvalcontainers, stimuleren levensduurverlenging van producten en hebben een sociale functie in de strijd tegen armoede. Zwerfafvalrapers kunnen er bruikbare gevonden spulletjes in zetten.
34. Plaats bij supermarkten retourbakken voor boodschappentassen. Plastic tassen zijn dingen die consumenten nodeloos steeds nieuw kopen bij een impulsbezoek, snel tot zwerfafval geworden of thuis in overvloed in de kast liggen en dus prima in de retourbak kunnen voor een volgende ronde.
35. Gebruik de compost van boombladeren alleen als deze bokashi volledig schoon is en er geen plastics of andere niet afbreekbare materialen inzitten. Wettelijk mag in compost 0,5% plastic zitten, oftewel 5 kilo per 1000 kilo compost, microplastics niet meegerekend. Omdat plastic erg licht is en het gewicht in een compostmengsel feitelijk niet exact is vast te stellen, wordt mogelijk veel zwerfafval in de Rotterdamse bodem gebracht. In één kilo compost gemaakt uit gft-afval zitten bijvoorbeeld maar liefst 4.000 stukjes microplastic,

blijkt uit onderzoek. In aangevoerde grond mag daarentegen geen ander bodemvreemd materiaal voorkomen dan steen en hout, dus geen plastic en piepschuim. Rotterdam doet er goed aan om de norm voor aangevoerde grond ook aan te houden voor compost.

36. Stop met de export van balen slechte en kapotte textiel. In landen van aankomst worden er soms sloten mee gedempt, wordt niet herbruikbaar textiel in de natuur gedempt en leiden bergen onbruikbare kleding niet zelden tot een lokale milieuramp. Zolang de vezels niet worden teruggewonnen is verbranding in Nederland een betere optie.

Handhaving

Zwerfie Rotterdam is vóór handhaving als stok achter de deur. Maar boetes doen weinig met de intrinsieke motivatie van bewoners om zwerfafval te voorkomen. De recidive bij naast-plaatsingen is met 13,5% (cijfers medio 2019 tot en met medio 2021) hoog te noemen, zeker als je bedenkt dat de pakkans relatief klein is. Bij het neerwerpen van zwerfafval is de kans op een (herhaalde) heterdaad zelfs nihil, hoewel cijfers over uitgeschreven boetes hiervoor (ons) niet bekend zijn. Handhaving kan nog veel effectiever worden als we het doelbewust inzetten voor het bevorderen van gedragsverandering.

37. Verstuur met afvalboetes altijd compacte, begrijpelijke en indringende informatie mee over de ecologische schade van zwerfafval, de impact van afval op onveiligheidsgevoelens in de wijk, de kosten ervan voor de samenleving, het voorkomen van rattenoverlast en over de mogelijke gevolgen van plastic in de voedselketen voor de menselijke gezondheid.
38. Bied mensen die een boete ontvangen voor het verkeerd aanbieden van afval een online leermodule aan met (indringende en toegankelijke) informatie over zwerfafval, tips voor afvalreductie, circulariteit, hergebruik, het voederverbod, plasticsoep en de ecologische aspecten van afval voor het ecosysteem en dierenwelzijn, met verwerkingsvragen ter afronding. Bij goed doorlopen van de module worden verbalisanten beloond met halvering van de boete.
39. Bied verbalisanten die op heterdaad worden betrapt op het wegwerpen van zwerfafval de keuze een boete te betalen (met risico op verhoging bij herhaling) of de leermodule te volgen én mee te doen aan een clean-up van een vrijwilligersgroep in de stad. Het contact met vrijwillige opruimers en het horen van hun motivatie kan bewustwording in gang zetten.
40. Verlaag bij recidive de verhoogde boete tot het lage tarief, indien een verbalisant bereid is om vrijwillig een dagdeel mee te lopen met het vuilvsteam of een andere dienst van Schone Stad.
41. Vermijd zwerfafval opruimen als verplichte strafmaatregel. Het schoonhouden van de leefomgeving en het ecosysteem is geen straf, maar een zinvolle en zingevende activiteit, waarvan wij wensen dat mensen daarbij een positief gevoel ervaren. Zo zetten bijvoorbeeld een groeiend aantal scholen het opruimen van het schoolplein in als gunst en niet als straf.
42. Om de kans op een boete voor het veroorzaken van zwerfafval in de openbare ruimte te vergroten, worden handhavers getraind om hotspots, gedrag en potentiële overtredingen (zoals etende mensen in stilstaande auto's, consumerende wandelaars, rokers, bankzitters die vertrekken) te herkennen en alert te zijn op kansen én locaties waarin een heterdaadje kan worden gesignaleerd en beboet.
43. Handhaaf bij winkeliers en verkooppunten van afhaalmaaltijden op het huidige verbod op wegwerpproducten en gratis tasjes (maak hiertoe afspraken met het Rijk om handhavende taken over te nemen van de sterk onder-bemenste landelijke inspectie). Handhaaf ook op statiegeldontduiking bij de detailhandel, zodra dit wettelijk mogelijk is.

Lobby

Rotterdam kan het zwerfafvalprobleem niet alleen oplossen. Het verminderen van zwerfafval (bij de bron) is gebaat bij Europese en landelijke wet- en regelgeving. Lokaal ervaren wij de lasten van afval en wensen we de lusten van maatregelen. Het is daarom logisch en gerechtvaardigd dat gemeenten zich krachtig uitspreken voor oplossingen. Een grote stad als Rotterdam kan met wat lef zomaar een gamechanger zijn.

44. Voer een actieve lobby voor reductie van (plastic) verpakkingsmaterialen en uitbreiding van statiegeld. Want wat je niet in je hand hebt, dat kun je ook niet laten vallen. En wat van waarde is, dat laat je niet vallen. Statiegeld vermindert de hoeveelheid zwerfafval met zeventig tot negentig procent.
45. Steun acties en lobby om te stoppen met sigarettenfilters. Voor de gezondheid van de roker zijn filters niet werkzaam, terwijl elke weggeworpen peuk maar liefst acht liter water kan verontreinigen én bovendien niet-afbreekbaar plastic bevat.
46. Open een landelijk debat over de verkoop van enkel nog natuurlijke kauwgom. Op dit moment is vrijwel alle kauwgom synthetisch. Dit kauwplastic komt veelvuldig op straat terecht en spoelt na slijtage als nanoplastic via de riolering in onze wateren.
47. Start een lobby om lichte hemdtasjes in alle gevallen onder het geldende verbod op gratis tasjes te laten vallen, dus ook voor overpakte producten zoals groenten of broden. Een prijsprikkel stimuleert het meenemen van een eigen boodschappentas. Op oevers vinden wij veelvuldig aangespoelde plastic hemdtasjes.
48. Leg met het Havenbedrijf (en het Rijk) vast dat de doelstelling om een circulaire haven te zijn, concreet betekent dat het havengebied geen plek biedt aan nieuwe producenten van virgin plastics en dat vanaf heden niet meer gelobbyd zal worden om bedrijven zoals Ineos naar Rotterdam te halen. Wereldwijd neemt de jaarlijkse productie van virgin plastics naar verwachting toe van 390 miljoen ton in 2021 naar 1480 miljoen ton in 2050. Fabrieken voor nieuw plastic produceren het zwerfafval van de toekomst (naar schatting belandt 32 procent van alle virgin plastics in het milieu).
49. Maak het behalen van het 0-doel voor 2050 niet afhankelijk van vrijwillige opruimers of de tijdgeest, maar kies bij voorkeur voor structurele oplossingen die autonoom standhouden. Lobby bijvoorbeeld voor uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid naar meer productcategorieën, waardoor (verpakkende) bedrijven financieel verantwoordelijk zijn voor de gehele levensloop en de milieu-impact van hun materialen, dus ook wanneer materiaal te water raakt. De producentenverantwoordelijkheid geeft een prikkel aan het (verpakkend) bedrijfsleven om te reduceren en innoveren, zeker in combinatie met regelgeving over beperking van verpakkingen en wegwerpproducten. Dat zorgt voor een gelijk speelveld tussen bedrijven én voor permanente middelen om op te ruimen.

Communicatie

Zwerfafval veroorzaken is verklaarbaar gedrag. Waarom zou je immers iets bij je dragen dat je niet langer wilt hebben? Dieren doen niet anders. Het verschil is dat mensen sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw steeds massaler dingen zijn gaan produceren van niet afbreekbare materialen. Met communicatie kun je bewustzijn kweken over de ecologische schade van zwerfafval. De tijd van onschuldige klokhuizen is voorbij.

50. Communiceer gericht aan bruidsparen, begrafenisondernemers en aan uitbaters van feestlocaties over het oplaatverbod voor ballonnen. Ondanks het verbod worden nog regelmatig ballonnen opgelaten bij feesten, afscheid en bij bruiloften, zelfs op de stoep van het Rotterdamse stadhuis.

51. Stuur alle winkeliers en horeca een brief over de regelgeving rond gratis plastic tasje, eenmalige producten als servies, foodcontainers, drinkbekers en bestek (SUP), het ballon-oplaatsverbod, de 25-meterregel, de statiegeldregeling en over andere relevante wet- en regelgeving (en tips) op gebied van afvalpreventie. Het gebeurt nu te vaak dat lokale ondernemers zich, wellicht door onwetendheid, niet houden aan afvalregels. In de brief kunnen eveneens services worden aangeboden, zoals de broodbak voor bakkers, gratis opruimmaterialen, beheer van een leenkast en tips over gescheiden afvalstromen bij een bedrijfsafvalcontract.
52. Ga met religieuze groeperingen in gesprek over het offeren van afbreekbare materialen in het oppervlaktewater. In Rotterdam worden veelvuldig plastic producten geofferd. Plaats een infopaneel bij de (te openen) gedoog-offerplek op het Eiland van Brieneoord.
53. Promoot de app Beat the Microbead, waarmee consumenten ingrediëntenlijsten snel kunnen scannen op microplastics. Het voorkomen van nano -en microplastics in het milieu is cruciaal, omdat opruimen ervan niet mogelijk is.
54. Maak op hotspots meer gebruik van nudging en experimenten om gedragsverandering te stimuleren, maar stop met kunststof heggertjes rond afvalcontainers en kies voor echte planten in een containertuintje.

Tot slot

Zwerfie Rotterdam hoopt met dit pakket aan maatregelen een bijdrage te leveren aan een schoner Rotterdam. De meeste maatregelen zijn niet of nauwelijks kostenverhogend voor de stad. Wij geloven dan ook dat zwerfafval verminderen niet zozeer een centenkwesie is, maar vraagt om een juiste mindset en het verleggen van prioriteiten en dito geldstromen. Makkelijk is het echter allermint. Zwerfafval bestaat uit een veelheid aan producten en kent ook een veelheid aan afzenders en deeloplossingen. Een plastic snoepwikkeltje vraagt om een andere benadering dan een sigarettenfilter. Maar oven alles vraagt het behalen van de Rotterdamse doelen voor 2030 en 2050 om doorzettingsvermogen en lef.

We willen tot slot benadrukken dat Rotterdam in de afgelopen jaren al goede stappen heeft gezet om zwerfafval te verminderen. Denk aan de vulgraadmeters, het verven van afvalbakken in een fel groene kleur, de broodbak, steun voor uitbreiding van statiegeld en het verbod om ballonnen op te laten. Ook het aanspreken van ondernemers op de 25-meter-regel helpt. De zogenoemde hufferboete werkt als stok achter de deur. Data-gestuurd en mechanisch werken moet daarnaast leiden tot kostenefficiënter schoonmaken van de openbare ruimte. En gelukkig bruist Rotterdam van de (burger)initiatieven om de stad schoner te krijgen. Denk aan de vele individuele bewoners die tijdens een wandeling met de hond afval oprapen en aan kleine ondernemers die zelf de stoep schoonhouden. Maar ook aan containeradoptanten, afvalvissers en schoonmaakbendes.

Zwerfie Rotterdam organiseert als vrijwillig burgerinitiatief eveneens opruimacties en verbindt dat met lessen op scholen, zwerfafvalonderzoek, het beheer van leenkasten met opruimmaterialen, prikkelende interventies in de buitenruimte, het voeren van landelijke campagnes met andere zwerfafvalrapers, nudging richting het bedrijfsleven en beleidsbeïnvloeding. We hebben ruim 150 vrijwilligers met hart voor een schone planeet. Wij denken graag mee!

Hoogachtend, met schone groet,

Ivo Rodermans
Zwerfie Rotterdam